
KAVUŞTUK YAZITI VE DEĞERLENDİRİLMESİ / INSCRIPTION AND ANALYSIS OF KAVUŞTUK

A. Ceylan^{1*}-N. Ceylan^{2*}

ÖZET

Kavuştuk Köyü, Bitlis ilinin 123 km. kuzeydoğusunda, Adilcevaz ilçesinin 37 km. doğusunda ter almaktadır. Kavuştuk Yazıtı, 190X75X40 cm ebatlarında olup Adilcevaz Müzesinde bulunmaktadır.

Kavuştuk Yazıtı, Urartu Kralı I. ArĐıŐti dönemine aittir. Kavuştuk Yazıtı, I. ArĐıŐti dönemine ait tek başına lanet metni formundadır. Lanet formlu yazıtların iki tanesi Urartu Kralı Menua (M.  810- 786) dönemine aittir. Kavuştuk Yazıtı ile lanet yazıtı sayısı  e çıkmış bulunmaktadır. Yazıtta Menuaoğlu ArĐıŐti “ Yazıtı tahrip eden kiŐi ya da kiŐilerin Tanrı Haldi, Fırtına Tanrısı ve Güneş Tanrısının gazabına uğraması gerektiğini söylemiŐtir.

Genellikle lanet metinli yazıtlar, birçok yazıtın bulunduğu alanlarda ele geçirilmiştir. Dolayısıyla Kavuştuk yerleşmesinde de birden fazla Urartu Yazıtının bulunması muhtemeldir.

Anahtar Kelimeler: Urartu, Adilcevaz, Kavuştuk, Van Gölü

1- * Ardahan Üniversitesi İnsani ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanı, Prof. Dr. Alpaslan CEYLAN, ARDAHAN. bceylanerzurum@hotmail.com

2- * Atatürk Üniversitesi Loj. 61/6 Erzurum. Dr. Nezahat CEYLAN. ceylanerzurum@hotmail.com

ABSTRACT

Kavuştuk village is located in 123 km northeast of Bitlis province, and 37 km east of Adilcevaz county. The Kavuştuk Inscription, the sizes of which is 190 x 75 x 40 cm, is currently exhibited in Adilcevaz Museum.

The Inscription, which is in the form of a damnation inscription, belongs to the period of the Urartian King Arğişti I. Two of the damnation type of inscriptions date back to the period of the Urartian King Menua (B.C 810-786). With the addition of the Kavuştuk Inscription, the number of damnation inscriptions is now three. Arğişti, Son of Menua says that anyone to damage the inscription will be exposed to the wrath of the God Haldi, the God of Storm, and the God of Sun in the inscription.

Damnation inscriptions were usually found in an area where there were many other inscriptions as well, which makes it possible to expect to discover some other Urartu Inscriptions in course of time.

Keywords: Urartu, Adilcevaz, Kavuştuk, Van Lake

KAVUŞTUK YAZITI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Kavuştuk köyü, Bitlis ilinin 123 km. kuzeydoğusunda, Adilcevaz ilçesinin 37 km. doğusunda yer almaktadır. Kavuştuk Yazıtı, 190x75x40 cm. ebatlarında olup Adilcevaz Müzesinde bulunmaktadır³. Kavuştuk ve çevresinde envantere kayıtlı herhangi bir yerleşme yoktur. En yakın bilinen Urartu yerleşmeleri 43 km. kuzeydoğudaki Erciş ilçesine bağlı Çelebibağ Kalesi ile yaklaşık 40 km. batısında bulunan Adilcevaz-Kef Kalesidir. Karayolu ile söz konusu kalelere ulaşılmaktadır. Kavuştuk, deniz (göl) yolu ile Van Gölü'nün doğu kıyısında yer alan Ayanis (Rusahinili) Kalesi'ne 18 km. kadar uzaklıktadır. Van Gölü'nün boğaz oluşturduğu bölümün doğu kıyısında Ayanis, batı kıyısında da Kavuştuk yer almaktadır.

Kavuştuk Yazıtı, Urartu kralı **I. Arğişti** (M.Ö. 786-764) dönemine aittir⁴. Menua oğlu Arğişti, tahta çıktıktan sonra aktif bir dış politika izlemiştir. Urartu Devleti'ni

3- Adilcevaz Müze Müdürü Ziya KILINÇ ve müze personeline, Kazılar ve Araştırmalar Daire Başkanı Melih Ayaz'a ve Kazılar ve Araştırmalar Genel Müdürlük personeline teşekkür etmeyi borç bilmekteyiz. Ahlat Müze Müdürlüğü'nün 41544089-155.01/156 sayılı izni ile yayına hazırlanmıştır. İzin için müze müdürlüğüne teşekkür ederiz.

4- Kavuştuk Yazıtı'nın transkripsiyonu ve tercümesinde büyük desteğini gördüğümüz Margaret R. PAYNE'ye ve teknik desteklerinden dolayı Sezer ERDOĞAN'a sonsuz teşekkür etmeyi bir borç biliriz.

kısa sürede seferlerden elde ettiği ganimetlerle zenginleştiren Arğişti, ekonomik gücünü ülkesinin imar faaliyetlerinde harcamıştır. Arğişti, yaptığı seferleri ve faaliyetleri, yazdırdığı çok sayıdaki yazıtta anlatmıştır. Arğişti, Urartu Krallığı'nın en uzun yazıtını Van Kalesi'ndeki kendi adı ile anılan kaya mezarı odasının girişine ve çevresine yazdırmıştır. "**Horhor Yazıtı**"⁵ olarak adlandırılan yazıt, Arğişti'nin yapmış olduğu seferleri geniş bir şekilde anlatmıştır. Ancak söz konusu olan Kavuştuk bölgesi ile ilgili herhangi bilgi bulunmamaktadır. Arğişti'nin bölgeyle olan bağınyı yol ağı üzerinden incelemek gerekmektedir.

Yol Ağı

Van Gölü'nün güneyini yüksek dağlar adeta bir duvar gibi kapattığı için Van Ovası'nın güneye ve batıya açılan yolları güneybatıdan sağlanmıştır. Urartu batı yolu, Van-Erciş-Malazgirt-Bulanık-Varto-Muş-Bingöl-Palu-Elazığ-Malatya üzerinden yapılırken, güney yolu yine Van-Erciş yolu ile yapılmıştır. Kavşak noktası olan Erciş'ten sonra güney yolu Adilcevaz-Kefkalesi-Ahlat-Burun Harabesi-Tatvan yolu ile Tatvan'ın batısında yer alan "**Rahva Düzlü**" ne ulaşmaktadır. Bitlis Gediğı yolu ile Siirt ve Diyarbakır'a ve Kuzey Suriye'ye ulaşır⁶. Güney yolunun kral Menua döneminde kullanıldığına dair bilgilerimiz bulunmaktadır. **Menua** tarafından fethedilen Karacadağ bölgesindeki, **Dirgu(ni)** ve İşala(ni) yerleşmesine gidiş yolunun Adilcevaz'dan geçtiğı anlaşılmaktadır⁷. Babasından sonra tahta geçen I. Arğişti'nin de Diyarbakır ve Kuzey Suriye'ye yaptığı seferlerde kullandığı yol, güney yolu olmuştur. Adilcevaz bölgesinin Urartu dönemindeki en önemli merkezi ise hiç şüphesiz Kef Kalesi'dir. II. Rusa (M.Ö. 685-645) tarafından kurulan kale, güney yolunu daha güvenli hale getirmiştir. Bir Urartu Kalesi olan ve "Kef Kalesi" adını taşıyan müstahkem şehir, Adilcevaz'ın 6 km. kadar kuzeyindeki volkanik bir tepenin üzerine kurulmuştur. Bu doğal tepenin üç tarafı, doğu, güney ve batı yönleri oldukça dik ve sarpdır. Bu yönlerden kaleye ulaşım hemen hemen imkânsızdır. Kaleye ancak kuzeyden yaklaşılabilir. Kef Kalesi'nin en yüksek noktası batı-güney yönündeki kayalığın üzeridir. Bu noktanın denizden yüksekliğı 2270 m'dir. Buna göre Kef Kalesi, Adilcevaz'ın bulunduğu yerden 550 m. kadar daha yüksektedir. Tepenin doğudan batıya doğru gittikçe

5- Schultz, 1840: no: 2; Mordtmann, 1872: no: 32; Sayce, 1882: no: 37 vd.; Payne, 2006: 150 vd.

6- Tarhan, 1978: 116 vd.

7- Asur kayıtlarında bu yerleşmeler Dirria ve İşalla olarak geçmektedir. Lokalizasyon olarak Diyarbakır yakınlarında Dicle'nin büküm yaptığı bölgeye yerleştirilmektedirler. Geniş bilgi için bak. Salvini, 2006: 62.

yükselen kuzey kesimi bir höyük görünümündedir⁸. Kef Kalesi'nin adı Urartu diliyle “**Ziuquni Ülkesi'nin Haldi Kenti**” anlamına gelmektedir. Kazılarda ortaya çıkarılan yazıtlı kabartma eserler Rusa II. dönemindeki sanat gelişimini göstermektedir⁹.

Yazıt Türleri ve Lanet Yazıtları

Urartularda yazıtlar birçok amaç için yazılmıştır. Amaçları açısından Urartu yazıtlarını incelediğimizde;

1) Zafer Yazıtları 2) Adak Yazıtları 3) Yapı Yazıtları 4) Kanal Yazıtları 5) Depo Yazıtları 6) Lanet Yazıtları

Söz konusu yazıt bir lanet yazıtıdır. Urartu'da tek başına lanet yazıtı yalnızca iki adettir. Bu yazıtlar Urartu kralı **Menua** (M.Ö. 810-786) dönemine aittir. Urartu kralı **Menua**'nın **Karahan Yazıtı**¹⁰ ve **Karagündüz Yazıtları**¹¹ lanet yazıtı olarak bulunmuştur. **Kavuştuk Yazıtı** ile lanet yazıtı sayısı üçe çıkmış bulunmaktadır. Bu lanet yazıtlarının dışında, sadece arka yüzünde lanet metni bulunan İşpuini-Menua dönemine ait **Karahan Yazıtı**¹² ile **Menua** dönemine ait **Bostaniçi Yazıtı**¹³ bulunmaktadır. Ayrıca bir stel altlığı olarak da lanet metni bulunan **Değirmen Düzü**¹⁴ Yazıtı bilinmektedir. Şimdiye kadar **Argiştı** dönemine ait tek başına bir lanet metni bulunan ilk yazıt **Kavuştuk Yazıtı**'dır. Bu yönüyle de önemli bir yazıttır. Urartu dönemine ait tek başına lanet metinleri **Menua** dönemine aittir. Lanet metinli yazıtlar birçok yazıtın bulunduğu alanlarda ele geçirilmiştir. Muhtemelen Kavuştuk yerleşmesinde birden fazla Urartu yazıtı bulunmaktadır. Kavuştuk'ta yapılacak kazıda, yeni Urartu yazıtlarının ortaya çıkması büyük bir olasılıktır.

8- Adontz, 1946: 360; Bilgiç-Öğün, 1964: 93 vd.; Bilgiç-Öğün, 1965: 11 vd.; Öğün, 1967: 481 vd.

9- Seidl, 1993: 558; Salvini, 2006: 176 vd.; Kozbe-Ceylan, 2008: Kef Kalesi.

10- Dinçol-Kavaklı, 1978: 22-23, no. 6; Salvini, 1993: 543-548; Payne, 2006: 124 vd.

11- HchI: no. 139; UKN: ek no. 5; UKN II: no. 383; Hulin 1958: 243-244, no. 39; Payne, 2006: 129 vd.

12- CICH: no. 29, tab. 16; HchI: no. 74; UKN: no. 99; Orta parça: Dinçol-Kavaklı, 1978: 19-22, no. 5; Alt parça: Belck-Lehmann, 1900a-b: no. 32; Sayce, 1906: no. 89; Sandalgian, 1913: 408-409; Salvini, 1980: 169-180; Salvini, 1993: 543-548; Payne, 2006: 49 vd.

13- CICH: 164-166, no. 55, tab. 57; HchI: no. 75; UKN: no. 110; Schulz, 1840: no. 22; Mordtmann 1872: no. 11; Sayce, 1882: no. 28; Sandalgian, 1900: no. 17; Lehmann, 1904: 817-818; Sandalgian, 1913: 393-395; Tseretheli 1928: 42-43; Meşçaninov, 1929: 31-38; Meşçaninov, 1930-31: 210-216; Diakonov 1951: 115-116; Payne, 2006: 131.

14- HchI: no. 140; UKN: ek no. 6, UKN II: no. 384; Werner, 1954: 96-97; Güterbock 1963: 271; Salvini-Salvini, 1995: 125-140; Payne, 2006: 134.

Transkripsyonu

1. ^mar-gi-iš-ti-i-še ^mme-nu-ú-a-ḫi-ni-[še]
2. [a]-li-e a-lu-še i-ni NA₄ pu-lu-si e-si-[ni]
3. [s]u-ú-i-du-li-e a-lu-še še-ir-du-li-e
4. a-lu-še DUB-te pi-tú-li-e a-[l]u-še a-i-ni-e
5. i-ni-e-li du-li-i-e a-l[u-še] ú-li-e-[še]
6. ti-ú-li-i-e i-e-še za-du-bi tú-ri-ni-n[i]
7. ^dḫal-di-i-še ^dIM-še ^dUTU-še DINGIR^{MEŠ}-[še]
8. [m]a-a-ni ar-mu-zi-i ^dUTU-ni pi-i-n[i]
9. [me]-i ar-ḫi ú-ru-li-a-ni me-i i-na-i-ni
10. me-i na-a-ra-a a-ú-i-e ú-lu-li-e

Çevirisi

1. Minuaoğlu Argiştı
2. der ki: Her kim bu dikilitaşı yerinden (uzağa) atarsa,
3. her kim (onu) saklarsa,
4. her kim (bu) yazıtı tahrip ederse, her kim başkasına
5. bunu yaptırırsa, her kim başka bir şey
6. yazdırırsa (örneğin), “Ben yaptım”;
7. Tanrı Haldı, Fırtına tanrısı, Güneş tanrısı ve tüm tanrılar
8. onu (ve) aile(si)ni güneşin altından yok etsinler (yeryüzünden silsinler).
9. Xxx olmasın, xxx olmasın.
10. “Halk arasında hiç bir yerde yerleştirilmesinler”

Bu yaygın olan lanet formülünde son iki satırın çevirisi *mei* sözcüğü dışında hala ortadadır. *Mei* sözcüğü haber kipi olmayan cümlelerde olumsuzluk veren bir zarftır. Örneğin: “xxx olmasın”, “xxx etmesin”. Haber kipinde olumsuzluk zarfı olarak Urartuca *ei* sözcüğü bulunmaktadır. Bu iki olumsuzluk zarfı Grekçe μη(*mē*) ve ου(*ou*) ile karşılaştırılabilir.

Böylece 9. satır iki cümleden ibarettir. Her iki cümlenin anlamı, “xxx olmasın” şeklinde olmalıdır. Bununla birlikte her iki fiilin, yani *arhiuruliani* ve *inaini* fiillerinin ne anlama geldiği açık değildir. Bu fiillerin ekleri tanıdık olmadığı gibi fiil kökünün tam nerede sona geldiği açık değildir. Böylece fiillerin ne kipi ne de hali kesin olarak saptırılabilir. Ancak, “Xxx olmasın, xxx olmasın”, gibisinde bir anlamı olmalıdır.

Oysa son cümle olan 9. satırın çeviri olasılığı vardır. *Nara*, *naru*- “halk” sözcüğünün -de hali tekili/çoğulu olmalı ve “halk(lar) (arasın)da” gibisinde bir anlamda olmalıdır. *Auie*, “her hangi bir yer(de)” anlamındadır. *Ululie*, geçişsiz *ula*-“gitmek” a-na fiilinden türetilen geçişli *ulu*- “yol göstermek”, “götürmek” fiilinin bir parçasıdır. Olasılıkla bir yan cümle kipidir. Çünkü -l- başka görevlerde bulunmasıyla birlikte bu kipinin de özelliğidir. Olasılıkla fiilin 3. çoğul edilgenidir: “yerleştirilmesinler (götürülmesinler)”. Böylece, “(Urtu) halkı (*veya*: halklar) arasında hiç bir yerde yerleştirilmesinler” şeklinde bir çeviri mümkündür.

INSCRIPTION AND ANALYSIS OF KAVUŞTUK

A.Ceylan^{15*}-N. Ceylan^{16*}

INSCRIPTION AND ANALYSIS OF KAVUŞTUK

Kavuştuk village is located in 123 km northeast of Bitlis province and 37 km east of Adilcevaz county. Being in the size of 190x75x40 cm Kavuştuk inscription is exhibited Adilcevaz Museum¹⁷. There are no records of any other settlements in Kavuştuk and its surroundings. The nearest Urartu settlements known in the region are Çelebibağ Fortress located in Erciş, 43 km northeast of the village, and Adilcevaz-Kef Fortress, about 40 km west of it. These fortresses can be reached through highway. It is 18 km away from Ayanis (Rusahinili) The fortress located on the east coast of Lake Van is accessible by cruise. Ayanis is located along the east coast of the bay where the Lake Van forms strait, and Kavuştuk along the west coast of the bay.

Kavuştuk Inscription dates back to the times of the Urartian King I. Arğişti (B.C. 786 – 764)¹⁸. Being the son of Menua, Arğişti followed an active role in foreign policy after he was enthroned. Arğişti, who enriched Urartu State with war booties gained from the expeditions in a short time, expanded his economic potential on reconstruction activities of his country. Arğişti narrated his expeditions and activities on numerous inscriptions. Arğişti had the longest inscription of Urartu Kingdom inscribed onto the entrance and around his sepulcher chamber located in Van Castle, which is named after him. Known as “Horhor Inscription”¹⁹, this inscription fully

15- * Ardahan University Dean of Faculty of Humanities, Prof. Dr. Alpaslan CEYLAN, Ardahan. bceylanerzurum@hotmail.com

16- * Atatürk University Lodgings 61/6 Erzurum. Dr. Nezahat CEYLAN. ceylanerzurum@hotmail.com

17- We would like to express our gratitude to Adilcevaz Museum Manager Ziya KILINÇ and Museum Staff, Head of Department of Excavations and Researchers Melih Ayaz and General Management Staff of Excavations and Researches. This research study has been prepared with the permission numbered as 41544089-155.01/156 of General Management of Ahlat Museum. We also would like thank to the museum management for the permission.

18- We would like to express our gratitude to M.Payne, who helped us conduct transcription and interpretation of Kavuştuk Inscription, and to Sezer ERDOĞAN for his technical support.

19- Schultz, 1840: no: 2; Mordtmann, 1872: no: 32; Sayce, 1882: no: 37 vd.; Payne, 2006: 150 vd.

narrated the expeditions that Arğişti carried out. However, there is no information about the Kavuştuk region on the issue. The road network gives a better insight to the relation between Arğişti and the region in terms of a complete analysis

Road Network

Due to the fact that the high mountains serve like a wall and block the south passage of Van Lake, the gateway connections between the south and west of Van plain were only possible by southwest. West Urartu road is on the route of Van-Erciş-Malazgirt-Bulanık-Varto-Muş-Bingöl-Palu-Elazığ-Malatya, and likewise South road is on the route of Van-Erciş. The South road leads to “Rahva Plain” located in the west of the route of Adilcevaz-Kef Fortress-Ahlat-Burun Ruins-Tatvan and Tatvan county. Siirt, Diyarbakır and Northern Syria can be reached through the route of Bitlis Aperture²⁰. The information, demonstrates that the south road was used during the reign of King Menua. It is inferred that the route leading to **Dirgu(ni)** and İşala(ni) settlements in Karacadağ district conquered by Menua passed from Adilcevaz²¹. Arğişti I., who ascended to the throne after his father, used the South road during his expeditions to Diyarbakır and Northern Syria. Undoubtedly the most important center of Adilcevaz region during Urartu reign was Kef Fortress. Built by Rusa II. (B.C. 685-645), the fortress made the South road much safer. Adilcevaz, which was an Urartian Castle and a fortified town named “Kef Fortress”, was established on top of a volcanic mountain about 6 km north. Three sides – east, south and west - of the natural hill are steep and jagged. From the directions, it was almost impossible to reach the castle. The castle could only be approached from the north side. The peak point of Kef Fortress has a rocky surface on west-south slopes. The elevation of the point from sea level is 2270 m. According to the information, Kef Fortress is about 550 m higher than the location where Adilcevaz is located. The northern part of the hill that gradually rises from east to west purports a mound²². The name of Kef Fortress in Urartian language is “The City of Haldi, Ziuquini State”. The inscribed relief works unearthed during the excavations indicates to the development of art during Rusa II. reign²³.

20- Tarhan, 1978: 116 vd.

21- These settlements are told as Dirria and İzalla in Assyrian records. As locations, they are located in the region where the Tigris curls around Diyarbakır. For further information, please check Salvini, 2006: 62.

22- Adontz, 1946: 360; Bilgiç-Öğün, 1964: 93 vd.; Bilgiç-Öğün, 1965: 11 vd.; Öğün, 1967: 481 vd.

23- Seidl, 1993: 558; Salvini, 2006: 176 vd.; Kozbe-Ceylan, 2008: Kef fortress.

Types of Inscriptions and Damnation Inscriptions

Inscriptions had numerous purposes in Urartu reign. When the urartuian inscriptions are evaluated in view of their purposes, can be classified as follow;

1)Victory Inscriptions 2) Vow Inscriptions 3) Reconstruction Inscriptions 4) Canal Inscriptions 5) Storage Inscriptions 6) Damnation Inscriptions

Inscription at issue is a damnation inscription. The number of singly - damnation inscriptions in Urartu State is two. The inscriptions date back to the reign of Urartian King Menua (B.C. 810 – 786). Karahan Inscription²⁴ and Karagündüz Inscriptions²⁵ of Urartian King Menua was determined as damnation inscriptions. With the occurrence of Kavuştuk Inscription, the number of damnation inscription has reached three. Apart from damnation inscriptions, Karahan Inscription ²⁶ dating back to İspuini-Menua reign and Bostaniçi Inscription dating back to Menua reign have damnation inscriptions on only their reverse sides. Besides, Değirmen Düzü inscription including a damnation inscription as stel base²⁷ is well known. Kavuştuk Inscription is the first masterpiece to have singly damnation inscription belonging to Argiştı period up to now. With the feature, it is an important inscription. Singly damnation inscriptions from Urartian period date back to Menua reign. The inscriptions with damnation texts have been found in the areas where most inscriptions were discovered. There are possibly more Urartian inscriptions in Kavuştuk. It is quite possible to unearth new Urartian inscriptions in the future excavation works in Kavuştuk.

Transcription:

1. ^mar-gi-iş-ti-i-şe ^mme-nu-ú-a-ḫi-ni-[şe]
2. [a]-li-e a-lu-şe i-ni NA₄ pu-lu-si e-si-[ni]
3. [s]u-ú-i-du-li-e a-lu-şe še-ir-du-li-e
4. a-lu-şe DUB-te pi-tú-li-e a-[l]u-şe a-i-ni-e

24- Dinçol-Kavaklı, 1978: 22-23, no. 6; Salvini, 1993: 543-548; Payne, 2006: 124 vd.

25- HchI: no. 139; UKN: add.no 5; UKN II: no. 383; Hulin 1958: 243-244, no. 39; Payne, 2006: 129 vd.

26- CICH: no. 29, tab. 16; HchI: no. 74; UKN: no. 99;center section: Dinçol-Kavaklı, 1978: 19-22, no. 5;bottom section: Belck-Lehmann, 1900a-b: no. 32; Sayce, 1906: no. 89; Sandalgian, 1913: 408-409; Salvini, 1980: 169-180; Salvini, 1993: 543-548; Payne, 2006: 49 vd.

27- HchI: no. 140; UKN ad.no 6, UKN II: no. 384; Werner, 1954: 96-97; Güterbock 1963: 271; Salvini-Salvini, 1995: 125-140; Payne, 2006: 134.

5. i-ni-e-li du-li-i-e a-l[u-še] ú-li-e-[še]
6. ti-ú-li-i-e i-e-še za-du-bi tú-ri-ni-n[i]
7. ^dḫal-di-i-še ^dIM-še ^dUTU-še DINGIR^{MEŠ}-[še]
8. [m]a-a-ni ar-mu-zi-i ^dUTU-ni pi-i-n[i]
9. [me]-i ar-ḫi ú-ru-li-a-ni me-i i-na-i-ni
10. me-i na-a-ra-a a-ú-i-e ú-lu-li-e

Translation

1. Argishti son of Minua
2. says: Whoever throws this standing stone (away from its) place,
3. whoever hides (it away),
4. whoever damages the inscription, whoever gets someone else
5. to do this, whoever says (=writes) something different (like):
6. “I made (this inscription)”; (Then) may
7. May the god Haldi, the Storm god, the Sun god and all the gods destroy
8. him (and his) family (from) under the sun.
9. May he not xxx. May he not xxx.
10. May they not be able to settle anywhere amongst the (Urartian) people.

Commentary

This inscription very closely follows the cursing formula found on a basalt stele of Sarduri 2nd from the one-time Surb Pogos (St. Paul) Church in old Van, Eastern Turkey. See Payne 9.1.2 (HChI 102,UKN 156, CTU A9-1) obverse, lines 14-24.

Apart from the word *mei*, the final two lines of this commonly seen cursing formula still defy translation. *Mei* is known to be an adverb negating non-indicative forms of the verb, particularly commands, something on a par with the Greek μή (the Urartian indicative negative *ui* can be compared with the Greek οὐ). Thus, for example, with commands: “may he not”.

Thus line 9 consists of two sentences of two words each meaning something like “may he not xxx”. The meaning of these two verbs, *arḫiuruliani* and *inaini*, are unclear

and since the endings are unusual even the point where the root ends and the ending begins is uncertain. Hence the mood and case cannot be ascertained with any confidence. The meaning should be something like, “May he not xxx. May he not xxx”.

The final sentence however, line 10, has some possibility of translation. *Nara* appears to come from *naru-* “people”, being a locative singular/plural, hence meaning something like “amongst the people(s)”. *Auie* means “anywhere”. *Uluie* comes from the intransitive basic verb *ula-* “to go”, from which is produced the transitive verb *ulu-* “to lead”, “to bring”. The *-ulie* ending appears to be some sort of subjunctive of which *-l-* is characteristic, possibly a 3rd person plural passive, “may they not be brought”, “may they not be allowed to settle”. Hence, “may they not be allowed to settle anywhere amongst the (Uartian) people (*or*: amongst any peoples) is a possible translation.

KAYNAKÇA / REFERENCES

Adontz 1946

Adontz, N., *Histoire d'Arménie: Les origins, du Xe Siècle au VIe (av. J.C)*, Paris.

Belck-Lehmann 1900a

Belck, W-C.F. Lehmann, “Bericht über die armenische Forschungsreise der H. Hrn. W. Belck und C. F. Lehmann”, *VBGAEU* 32, 29-66, 430-439.

Belck-Lehmann 1900b

Belck, W-C.F. Lehmann, “Bericht über die Ergebnisse der von Dr. W. Belck und Dr. C.F. Lehmann 1898/99 ausgeführten Forschungsreise in Armenien”, *Sitzungsberichte der Königlich Preussischen Akademie der Wissenschaft*, 619-639.

Bilgiç-Öğün 1964

Bilgiç, E.-B. Öğün, “Excavations at Kef-Kalesi of Adilcevaz”, *Anatolia* (Anadolu) 8, 93-124.

Bilgiç-Öğün 1965

Bilgiç, E.-B. Öğün, “Second season excavation at Kef-Kalesi of Adilcevaz”, *Anatolia* (Anadolu) 9, 11-98.

Lehmann-Haupt 1928, 1935

CICH: Lehmann-Haupt, C.F., *Corpus Inscriptionum Chaldicarum* I-II, Berlin-Leipzig.

Diakonov 1951

Diakonov, I. M., “Zametki po urartskoy epigrafike”, *EV* (4), 102-116.

Diñol-Kavaklı 1978

Diñol, A. M.- E. Kavaklı, Van Bölgesinde Bulunmuş Yeni Urartu Yazıtları/Die neuen urartäischen Inschriften aus der Umgebung von Van (*AnAr* ek yayın 1), İstanbul.

Güterbock 1963

Güterbock, H. G., “Urartian Inscriptions in the Museum of Van”, *Journal of Near Eastern Studies* 22, 268-272.

König 1955-1957

HchI: König, F. W., *Handbuch der chaldischen Inschriften*, (*AfO* Beiheft VIII), Graz.

Hulin 1958

Hulin, P., “Urartian Stones in the Van Museum”, *AS* 8, 235-244.

Kozbe-Ceylan vd. 2008

Kozbe, G.-A. Ceylan vd., *Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri 6 a-b Demir Çağları*, İstanbul.

Lehmann 1904

Lehmann, C.F., “Zwei unveröffentlichte chaldische Inschriften”, *ZDMG* 58, 815-852.

Meşçaninov 1929

Meşçaninov, I. I., “Nadpis na konskom pogrebenii haldskogo tsarya Menui”, *DAN*, 31-38.

Meşçaninov 1930-31

Meşçaninov, I. I., , “Die neuen Ergebnisse der chaldischen Forschungen”, *AfO* 6, 201-216.

Mordtmann 1872

Mordtmann de Aeltere, A. D., “Entzifferung und Erklarung der armenischen Keilinschriften von Van und Umgegend”, *ZDMG* 26, 465-496 (no. 1-46).

Öğün 1967

Öğün, B., “Die Ausgrabungen von Kef Kalesi bei Adilcevaz und einige Bemerkungen iiber die urartäische Kunst”, *ArchAnz*: 481-503.

Payne 2006

Payne, M. R., *Urartu Çivi Yazılı Belgeler Kataloğu*, İstanbul.

Salvini 1980

Salvini, M., “Note sulle nuove epigrafi urartee del distretto di Van”, *SMEA* 22: 169-180.

Salvini 1993

Salvini, M., “Reflections about the Urartian shrines of the stellae”, J. Machteld, M. J. Mellink, E. Porada, T. Özgüç (eds.), *Nimet Özgüç'e Armağan, Aspects of Art And Iconography, Anatolia and its Neighbours, Studies in Honour of Nimet Özgüç*, Ankara, 543-548.

Salvini, 2006

Salvini, M., *Urartu Tarihi ve Kültürü*, İstanbul.

Salvini-Salvini 1995

Salvini, B. A.-M. Salvini, “Ricognizioni Epigraphische Urartee”, *SMEA* 36, 125-140.

Sandalgian 1900

Sandalgian, J., *Les inscriptions cunéiformes Urartiques: transcrites avec une triple traduction interlinéaire en Arménien classique, en Latin et en Française, suivies d'un glossaire et d'une grammaire*, Venedik.

Sandalgian 1913

Sandalgian, J., “Ourartaken Sepagir arjanagrout ivnneri”, *Handes Amsorya* 27, 393-409.

Sayce 1882

Sayce, A. H., “The Cuneiform Inscriptions of Van”, *JRAS* 14, 377-732 (no. 1-57).

Sayce 1906

Sayce, A. H., “The Cuneiform Inscriptions of Van, part 7”, *JRAS*, 611-653 (no. 87-90).

Schulz 1840

Schulz, F. E., “Memoire sur le lac de Van et ses Environs”, *JA* 3(9), 257-323.

Seidl, 1993

Seidl, U., “Urartäische Bauskulpturen”, M. J. Mellink, E. Poradai T. Özgüç (eds.), *Studies in Honor of Nimet Özgüç*, Ankara, 557-564 (Taf. 98-100).

Tarhan 1978

Tarhan, M. T., *M.Ö. XIII. Yüzyılda “Uruatri” ve “Nairi” Konfederasyonları*, (Doçentlik Tezi), İstanbul.

Tseretheli 1928

Tseretheli, M., *Die neuen haldischen Inschriften König Sardurs von Urartu (um 750 v. Chr.) Ein Beitrag zur Entzifferung des Haldischen*, (Sitzungsberichte der (Königlich) Preussischen Akademie der Wissenschaft 18 [5]), Heidelberg.

Melikişvili 1960

UKN I: Melikişvili G. A., *Urartskiye Klinoobraznyye Nadpisi*, Moskova, (VDI 1953 (1), 239-324; (2): 249-308; (3): 229-277; (4): 175-252; 1954 (1): 177-260),

Melikişvili 1954-1970 1971

UKN II: Melikişvili G. A., “Urartskiye Klinoobraznyye Nadpisi 2: Otkritiya i Publikatsiyi 1954-1970gg”, VDI (3), 1971, 227-255; (4): 265-294.

Werner 1954

Werner, R. “Zwei urartäische Inschriften-Fragmente”, *Journal of Cuneiform Studies* 8, 96-97.

